

Warszawa-Wola

Ulica Żelazna

14/W/24

Na planie ulicy Żelaznej zaznaczono punkty kontrolne (PK), do których zadano pytanie. Aby potwierdzić przebycie trasy, odpowiedzi należy przesłać do organizatora.

Ulica Żelazna biegnie od Al. Jerozolimskich na północny-zachód, aż do ul. Nowolipki, gdzie kończy swój bieg. Ważna arteria dzielnicy Wola, przed wojną (i po, do 1968 r.) z liniami tramwajowymi. Ulica pełna kontrastów i wielkiego pomieszania stylów architektonicznych, gdzie zniszczone i wyeksploatowane przedwojenne kamienice straszą jeszcze gdzieś pustymi oknami, ale także ulica apartamentów i biur, budowli nowoczesnych lub odrestaurowanych.

<http://www.warszawska.info/wola/zelazna.html>

Legenda

- pomnik
- krzyż
- inny obiekt

Długość trasy: 2,5 km
Do potwierdzenia: 25 PK

Aktualność: grudzień 2024 r.
Wersja: 1.0.

Źródło mapy: © autorzy OpenStreetMap
Opracowanie trasy: Małgorzata Grudzińska
Opracowanie mapy: Barbara Szymt

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (14/W/24)

1.	<p>Tablica na modernistycznym gmachu zbudowanym w latach 20. XX w. wg projektu Adolfa Inatowicza-Łubiańskiego. W 1944 r. budynek stanowił ważną redutę powstańców.</p> <p>(Warto zwrócić uwagę na ślady po pociskach na elewacji oraz znajdujący się obok pomnik Zgrupowania „Chrobry II” autorstwa Jana Rozmarynowskiego.)</p> <p>W jakim Domu?</p>
2.	<p>Kamienica Karola Bagińskiego z lat 1913-1914. Mieszkali w niej bracia Gold, czołowi twórcy polskiej muzyki rozrywkowej w okresie międzywojennym. Byli pochodzenia żydowskiego, Artur zginął w Treblince.</p> <p>(Więcej informacji na tablicy MSI.)</p> <p>Ile krzyży jest na kapliczce skrzynkowej w podwórku?</p>
3.	<p>Kamienica Wolfa Krongolda, żydowskiego przedsiębiorcy nieruchomości, z 1899 r. (rok na szczycie naroża). W 2022 r. przebudowana na luksusowy apartamentowiec z parkingiem podziemnym, odzyskała wówczas zdobienia zbite po 1945 r. oraz balkony. Na ścianie napis przypominający o znajdujących się tu kiedyś na parterze zakładach usługowych.</p> <p>Jaki zawód wymieniono?</p>
4.	<p>Upamiętnienie granicy getta warszawskiego w miejscu jego południowego narożnika i jednej z bram.</p> <p>Do kiedy funkcjonowała tu brama? Należy podać pełną datę.</p>
5.	<p>Gmach Sienna Center oddany do użytku w 1998 r. Napis na ścianie przy bramie wjazdowej na dziedziniec.</p> <p>Ile nazwisk architektów wymieniono?</p>
6.	<p>Modernistyczna kamienica z lat 1937-1938, siedziba cechu wędliniarzy, zbudowana wg projektu Wiktora Ballogha - tablica MSI.</p> <p>Na terenie jakiej jurydyki została wytyczona ulica Pańska?</p>
7.	<p>Rzeźba „Świt” Rafała Grzelewskiego przed kompleksem biurowym Mennica Legacy Tower, w którego skład wchodzi: 140-metrowy wieżowiec i sąsiadujący z nim budynek wysokości 43 m (kompleks powstał w miejscu dawnej siedziby Mennicy Polskiej, wyburzonej w 2016 r.).</p> <p>W którym roku ustawiono tu rzeźbę?</p>
8.	<p>Duża, niebieska tablica MSI zatytułowana „Norblin” Mirów.</p> <p>Ile osób zatrudniała fabryka w 1937 r.?</p>
9.	<p>Kompleks usługowo-biurowy pod nazwą Fabryka Norblina, który powstał w latach 2017-2021 na działce, zajmowanej od lat 80. XIX w. przez fabrykę branży metalowej. Tablica z 2006 r. pamięci rodów założycieli na budynku dawnego Laboratorium metaloznawczego.</p> <p>Kto ją ufundował?</p>
10.	<p>Mural przedstawiający aktorkę Irenę Kwiatkowską żyjącą w latach 1912-2011.</p> <p>(Obok wieżowiec JM Tower wysokości 92 m, budowę zakończono w 2011 r.)</p> <p>W którym roku odsłonięto mural?</p>
11.	<p>Zabytkowe pozostałości po dawnej Fabryce Wyrobów Żelaznych „Duschik i Szolce” powstałej w 1875 r. (w XX w. zmieniała właścicieli i nazwy), zrujnowanej podczas wojny. (W czasie okupacji przy fabryce znajdowała się brama na teren getta, o czym przypomina pomnik granic getta od strony ul. Grzybowskiej.)</p> <p>Ile spiczasto zakończonych, pionowych prętów znajduje się w furtce na teren fabryki?</p>
12.	<p>Żelazna 67 – jeden z trzech domów Zespołu Budynków Mieszkalnych S.B.M. „Dembud” projektu Andrzeja Bołtucia.</p> <p>W jakich latach zrealizowano inwestycję?</p>
13.	<p>Tablica przy wejściu na teren Szkoły Podstawowej nr 221 poświęcona Hance Ordonównie, słynnej, przedwojennej artystce scen warszawskich, która przez pierwsze lata życia mieszkała przy ul. Żelaznej.</p> <p>Jaki numer miała kamienica, w której urodziła się artystka?</p>
14.	<p>Kamienica Chaima Gerkowicza, wzniesiona w latach 1910-1911 według projektu Henryka Stifelmana w stylu wczesnomodernistycznym – tablica poświęcona Mieczysławowi Wajnbergowi, kompozytorowi m.in. muzyki filmowej, np. do dramatu wojennego „Lecą żurawie”. (Zabytkowy budynek od wielu lat czeka na ratunek, mieszkańcy zostali wykwaterowani w 2008 r. Warto obejrzeć sąsiednią kamienicę - nr 64, powstałą w 1912 r. dla Anny Koźmińskiej, a zaprojektowaną przez Józefa Napoleona Czerwińskiego, obecnie należącą do miasta. Jej remont zaczęto w 2023 r., ma odzyskać pierwotny wygląd.)</p> <p>Gdzie od 1943 r. mieszkał Mieczysław Wajnberg?</p>
15.	<p>Zabytkowa kamienica Ignacego Partowicza wzniesiona w latach 1937-1938 według projektu Edwarda Hersteina – tablica upamiętniająca zdobycie 3 sierpnia 1944 siedziby żandarmerii niemieckiej „Nordwache”.</p> <p>(Warto spojrzeć na umieszczony na chodniku od strony ul. Żelaznej obrys znajdującego się tam podczas wojny niemieckiego bunkra. Poza tym po przeciwnej stronie ul. Żelaznej godnym uwagi miejscem jest instalacja Kładka Pamięci nad ul. Chłodną i pomnik granic getta w jej pobliżu.)</p> <p>Jaki pseudonim miał dowódca akcji?</p>

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (14/W/24)

16.	<p>Cukiernia Pawłowicz, której historia trwa od 1946 r. i jest związana z poznańskim cukiernikiem Ignacym Michalakiem. Tablica ze zdjęciami i kopiami dokumentów.</p> <p>(Od 2012 r. po południowej stronie budynku, w szczelinie szerokości 152 cm między nim a sąsiednim, znajduje się instalacja artystyczna, zwana Domem Kereta - pierwszym gościem był w nim izraelski pisarz Etgar Keret. Dom jest bardzo ciasny, podobno ma to nawiązywać do ukrywania się Żydów lub zwężonej formy opowiadań artysty. Trzydziomowy obiekt mieszkalny zaprojektował Jakub Szczęsny, nie może być miejscem stałego pobytu, bo nie spełnia norm, ale czasem przebywali tam artyści.)</p>
	W którym mieście urodził się Edward Pawłowicz?
17.	<p>Gmach wybudowany w latach 1928-1930 jako Dom Ludowy Frakcji Rewolucyjnej Polskiej Partii Socjalistycznej, jeden z nielicznych niezrównowanych budynków podczas wojny w okolicy, wyremontowany w 2015 r., z pięcioma tablicami poświęconymi osobom o dużych zasługach dla ruchu robotniczego, w tym pochodzącemu z tatarskiej rodziny szlacheckiej Michałowi Sulkiewiczowi.</p>
	Gdzie poległ Michał Sulkiewicz?
18.	<p>Tablica pamiątkowa w miejscu masowych egzekucji w 1944 r.</p>
	Ilu Polaków zostało tu rozstrzelanych?
19.	<p>Kamienica Władysława Jabłońskiego z lat 1911-1912. Po II wojnie światowej, przy odbudowie została pozbawiona mansardowego dachu i zwieńczenia centralnej części fasady. Tablica poświęcona Karolowi Kurpińskiemu, który zmarł w domu, stojącym wcześniej w miejscu kamienicy.</p>
	Jaka data znajduje się na tablicy?
20.	<p>Duża, niebieska tablica MSI zatytułowana Żelazna Mirów.</p>
	Z którego roku pochodzi zdjęcie rozebranej w 1962 r. kamienicy przy skrzyżowaniu Żelaznej z dawną ulicą Leszno?
21.	<p>Głaz w miejscu dawnej szkoły.</p> <p>(Po przeciwnej stronie ul. Żelaznej, na gmachu Urzędu Dzielnicy Wola – niektóre jego skrzydła to przedwojenne ostanice - znajduje się kolejny pomnik granic getta.)</p>
	Jaką nazwę miało Gimnazjum Męskie? Należy podać wyraz w cudzysłowie.
22.	<p>Pałac Bogusławskiego – siedziba Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi.</p> <p>(Na dziedzińcu ustawiona w 1863 r. figura Matki Boskiej dłuta Andrzeja Pruszyńskiego, jego dziełem jest także płaskorzeźba w tympanonie; warto wspomnieć, że najbardziej znana rzeźba tego artysty to Chrystus niosący krzyż przed kościołem św. Krzyża w Warszawie. Na ogrodzeniu terenu i ścianie jednego z domów są tablice z informacjami o budynku i księdzu, który w nim posługiwał ponad 50 lat. Po przeciwnej stronie ulicy Żelaznej widoczny budynek z 1912 r. Szpitala Specjalistycznego św. Zofii, położniczo-ginekologicznego, wzniesiony głównie z fundacji żydowskiego bankiera Leona Feliksa Goldstanda i jego żony Zofii, rozbudowany i unowocześniony w latach 2007–2012.)</p>
	Jaki napis widoczny jest nad wejściem do pałacyku?
23.	<p>Metalowy krzyż na wysokim cokole na rogu ul. Wolność i ul. Żytniej. Według przekazów spoczywają tu powstańcy Insurekcji Kościuszkowskiej (na tabliczce o tym nie wspomniano, ale we wspólnej mogile pochowani są także polegli Rosjanie). UWAGA! – by potwierdzić PK, nie trzeba wchodzić na wysepkę - brak przejścia dla pieszych!</p>
	Jakiego koloru jest tablica na cokole informująca o miejscu pamięci?
24.	<p>Tablica na budynku zajęтым w lipcu 1942 r. przez esesmanów, którzy mieli pokierować „wysiedleniem” warszawskich Żydów - mieszkańcom dano 15 minut na jego opuszczenie.</p>
	Jak się nazywała jednostka kierująca akcją deportacji Żydów do obozu zagłady w Treblince?
25.	<p>Instalacja upamiętniająca miejsce odnalezienia Archiwum Ringelbluma, umieszczonego przez międzynarodowy komitet UNESCO na liście „Pamięć Świata”, na której figurują najważniejsze dokumenty ludzkości.</p> <p>(Powstała w 2021 r. według projektu plastyka Łukasza Mieszkowskiego oraz architekta Marcina Urbanka. W jej centralnej części znajduje się kubik z kopią kartki z pamiętnika jednego z uczestników akcji ukrycia dokumentów w 1942 r. – to jego dotyczy pytanie. Emanuel Ringelblum i większość twórców tego zbioru świadectw dotyczących Holokaustu, nie dożyli końca wojny. Odnaleziono dwie części Archiwum, trzeciej - ukrytej 19 kwietnia 1943 r. przy ul. Świętojerskiej 34 – nie. Przeważająca część dokumentów zachowała się w całości.)</p>
	Słowa z czyjego testamentu przytoczono na jednej z tablic?

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/67 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46 (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO),
przesyłający wyraża zgodę na publikację na stronie internetowej na liście osób, które przebyły trasę TRInO.

trino.pttk.pl